

Barnebarometeret – mål og metode

Barneombudet skal bygge sitt arbeid på innspill fra barn og unge. Barnebarometeret er ett av flere verktøy i dette arbeidet. Gjennom Barnebarometeret ønsker vi å få kunnskap om hva barn i Norge er opptatt av og innspill til hva Barneombudet bør jobbe med. Kunnskapen skal påvirke våre prioriteringer og faglige råd. Vi vil også videreformidle barnas synspunkter til myndighetene.

Barnekonvensjonen artikkel 12 gir barn rett til å bli hørt i alle beslutninger som vedrører dem. Dette gjelder også ved utvikling av politikk, lover, tjenester og andre tiltak som berører barns liv. Både nasjonale og lokale myndigheter må innhente og vektlegge kunnskap fra barn i sitt arbeid.

Prinsipper for medvirkning

Barn og unge er Barneombudet sine eksperter, og deres erfaring er en viktig kilde til informasjon for oss. Vi driver ikke forskning, men gjennomfører medvirkningsprosesser der vi innhenter kunnskap og diskuterer løsninger med barn.

Reell og meningsfull medvirkning krever at prosessene er barnevennlige og at det er rom for at barn kan påvirke beslutningene. Vi baserer vårt arbeid med medvirkning på prinsipper fra FNs barnekomite og deltagelsesstigen, og arbeider etter prosesser beskrevet i vårt e-læringskurs og medvirkningshåndbok.

Barnebarometeret 2025 er en pilot. Målet er å finne ut hvordan Barnebarometeret kan sikre best mulig deltagelse og brukes jevnlig som kunnskap i arbeidet vårt. Trinn to i Barnebarometeret 2025 vil være å diskutere resultatene med barn, og foreslå forslag til tiltak.

Barnebarometeret løfter viktige stemmer fra mange barn, men ikke alle. Den må suppleres av andre metoder avhengig av hvilke tema og barn det handler om. For å sikre størst mulig mangfold i svarene vil vi også vurdere måter å rette undersøkelsen mot enkelte grupper som ikke er like godt representert i svarene.

Valg av tema og spørsmål

Vårt mål er at Barnebarometeret skal fange opp bredden i barns interesser. Vi veksler derfor mellom konkrete og åpne spørsmål. Håpet er at vi kan få innsikt i temaer vi ikke er klar over eller jobber med allerede, og innspill til vårt nåværende arbeid.

Barneombudets strategi konsentrerer seg særlig om barndommen opp til de første skoleårene. Vi ønsket derfor at dette Barnebarometeret skal nå barn i denne gruppen og gå lengst mulig ned i alder.

Barns hjelp i å utforme undersøkelsen

Kunnskap fra barn og unge har vært et viktig bidrag til i utformingen av Barnebarometeret.

For å få innspill til tema, spørsmål og målgruppe besøket vi fire skoler og møtte ca. 250 elever i 4. 5. 6. og 7. klasser. Vi bygde også på annen kunnskap fra barn som Barneombudets ekspertgrupper og undersøkelser gjort av andre, herunder Ungdata junior.

Et mål med skolebesøkene var å teste hvilken forståelse barna hadde av Barneombudets rolle og hva de ga innspill til. Vi ønsker at Barnebarometeret skal gå lavest mulig i alder,

samtidig som at barna forstår hva de er med på. Erfaringene fra skolebesøkene var at også de yngste hadde god forståelse av våre rolle og sterke meninger om spørsmålene vi tok opp. Et annet mål var å teste ut hvilke temaer barn er opptatt av og hvilke spørsmål som fungerer.

Barnebarometeret er i stor grad utformet på bakgrunn av erfaringene fra skolebesøkene og temaene elevene var opptatt av. Eksempler på dette er spørsmål om rettferdighet, vektleggingen av aktivitet og inkludering i skolen, valg av ulike svaralternativer/verdier og spørsmål om foreldres skjermbruk.

På de tre første skolene jobbet vi etter metoden «Drømmeskolen» i medvirkningshåndboka. Vi startet med et åpent spørsmål om «hva er viktig for at barn skal ha det bra?». Deretter ble elevene delt i tre grupper med tema «skole», «familie» og «fritid» og fikk utdelt skrivesaker, snakkebobler, klistremerker med symboler o.l., og kunne velge om de ville svare muntlig eller skriftlig. I forkant av det siste skolebesøket utarbeidet vi et testskjema som elevene svarte på. Vi la også til kategorien «rettferdighet» for å bedre fange opp bredden i interesseområdene. Etter å ha svart på skjema satt elevene i par og ble bedt om å svare på utvalgte spørsmål. Alle skolebesøkene ble avsluttet med aktiviteten «Stem med føttene», der elevene ble bedt om å velge det tema de synes var viktigst.

Skolene ble valgt ut fra geografisk spredning, mangfold blant elevene og spredning i alderstrinn, men også praktiske hensyn. Det er viktig å understreke at skolene ikke dekker et representativt utvalg av skoler eller elever. Elevene gav oss likevel svært nyttig og verdifull kunnskap i arbeidet.

En stor takk til elevene som deltok!

Hva elevene var opptatt av

Skole

I arbeidet med temaet “skole” stilte vi barna et hovedspørsmål, “hva som skal til for at barn har det bra på skolen?”. For å få svar på det delte vi inn fire undertemaer: timene, friminuttene, de voksne på skolen og skolebygg/uteområde.

Elevene ønsker seg en skole med mer fysisk aktivitet og lek fordi det gir bedre læring. De ønsker også mer varierte skoletimer, hvor de får lære på forskjellige måter. I dag oppleves skolen ofte som kjedelig fordi de fleste timer er like og inneholder lite elevaktivitet.

«Jeg vil dra ut og oppleve og ikke lære alt gjennom å se på en skjerm».

Elevene får være med å bestemme noe på skolen gjennom elevrådet. De får i liten grad være med å bestemme arbeidsmetoder i timene. De tror at de kan lære mer om de får være med å bestemme hvordan de best lærer.

Elevene ønsker en skole som er inkluderende for alle. Det handler om vennskap, trygghet og frihet fra mobbing. De sier at for å bli inkludert må du ha venner, og lærerne må passe på at alle har noen å være sammen med. De vil ha en mobbefri skole, og gir råd til hva lærere og rektor bør gjøre.

«Alle skal bli inkludert uansett hvem du er eller hvor du kommer fra».

«Det verste som kan skje på skolen er å bli mobbet.»

Elevene ønsker seg snille lærere som er rettferdige og som gjør det trygt å være på skolen. Da tenker de også at det blir mindre mobbing i klassene.

«Voksne på skolen kan godt være strenge når det trengs, men aldri få elevene til å gråte.»

Mange elever ønsker at de får mat på skolen. Både fordi det er fint for skolemiljøet, og fordi man trenger skikkelig mat for å lære. Ellers synes elevene det er bra med en blanding av bøker og skjerm i timene.

Mange elever er også opptatt av at skolen må få mer penger. De opplever for eksempel at skolen ikke har råd til vikar når læreren er syk - det synes de er dårlig. Det er også viktig med fine uteområder så alle kan leke og være aktive i friminuttene.

Familie

I arbeidet med temaet "familie" startet vi med et overordnet spørsmål om hva som er viktig at for barn har det bra hjemme. Så snakket vi videre ut fra svarene de ga, for eksempel om hvilke aktiviteter de likte å gjøre sammen, hvilke familiemedlemmer som var viktige for dem og hva de ønsket mer av i familien.

Behovet for kvalitetstid sammen med foreldre og søsken er barnas tydeligste budskap. Barna er opptatt av å ha tid til å gjøre ting sammen, som å lage og spise måltider, gå på tur, spille spill og hjelpe hverandre. Samtidig nevner de tidstyver som lekser, lange arbeidsdager og jobbreiser.

«Familiemiddag er mye bedre enn vanlig middag»

Barna er opptatt av familiens økonomi. Det er viktig at familien har penger til å gjøre ting sammen, og de påpeker at det er høye priser på mat, strøm, klær og fritidsaktiviteter. Barna foreslår billigere eller gratis aktiviteter og mer støtte til familier som ikke har så mye penger og lavere skatt.

«Gratis familieaktiviteter en gang i måneden»

Det er viktig for barna å ha et hjem hvor de opplever kjærlighet, respekt og fravær av kjefting, vold og rus. Barna legger vekt på å få trøst, bli lyttet til og bli behandlet rettferdig. De synes også det er viktig at konflikter håndteres uten at det går utover barna.

«I en familie må det være kjærlighet»

Noen barn uttrykker ønske om mer kontakt med familie som bor andre steder. For eksempel savn om slektninger som andre steder i Norge, eller ønske om å besøke familie hjemland.

Barna har behov for å snakke med foreldrene sine og få hjelp av dem. Det er viktig at barna har tillit til foreldrene sine og at de føler seg forstått. Barna trekker også frem at de ønsker innflytelse i beslutningene som tas i familien.

«Familien skal være til å stole på»

Barna mener foreldrene må være mindre på skjerm, og synes det er urettferdig at det bare er barna som har skjermregler. Barna opplever at foreldrene er på mobilen når familien spiser, spiller spill og ser på tv sammen. De ønsker at foreldrene også har skjermregler.

«I gamle dager hadde de ikke telefon, så det er ikke så rart at mamma alltid er på telefonen nå»

Fritid

På temaet «fritid» spurte vi hva som er viktig for å ha det bra på fritiden, hvilke barrierer de eventuelt møter og hvilke ønsker og råd de har. Vi ba dem tenke helt fritt på alt som verken var «skole eller familie» og ga eksempler som aktiviteter, venner, og nabolag.

«Alle må ha venner»

Vennskap er veldig viktig for barna, og betydningen av venner kom frem på ulike måter. Å være med venner var viktig i seg selv, men også ved at aktivitetene de likte handlet om å gjøre ting med venner. Det kunne være å besøke hverandre, leke, spise is, sykle og gå tur. Noen fremhevet også vennskap som positive med idrett.

«Fotball er en bra sport på grunn av man får venner som trøster deg når du bommer»

Inkludering og vennskap henger tett sammen. Barna ønsker seg mindre mobbing og plaging, og har råd som at barn må være snille, hjelpe hverandre, være ærlige og hyggelige.

«Ha venner som spør deg om du vil være med som ikke utestenger»

Uorganisert lek og aktivitet ble løftet høyt, særlig av de yngste. Det handler om å leke, ha det gøy, gå tur, være ute og aktiv. Eksempler på sommer- og vinteraktiviteter som aking, snøborg, svømming og ballspill. Det handlet ofte om å gjøre noe med venner.

Organiserte aktiviteter som sport og musikk er populært, og virker økende med alder. Det var stort engasjement om alt fra fotball, håndball og karate, til instrumenter, dans og svømming.

«Jeg synes alle barn i Norge skal få lov å gå på de fritidsaktivitetene de vil»

Særlig de litt eldre var opptatt av barrierer som gjorde at ikke alle kunne delta, som økonomi, utstyr og lite utvalg av aktiviteter. De mente at alle bør få gjøre sport og ga råd om penger til klubber, gratis aktiviteter og utlån av utstyr. Noen barn ønsket tilgang til flere aktiviteter, eller ga råd om hvordan sport skulle bli morsommere.

«Å ha noen satser lag, og det andre lagene kan være for de som ikke satser ikke alle er enige, mange vil satse. Mange spiller for gøy»

Mange barn ønsket seg mer fritid. De opplevde at det var mye skole og lekser, og vil ha mer tid til å slappe av, lengre helger, ferier og dager uten skole.

«hva mener du fri tiden, jeg har jo ikke tid»

«Mindre lekser fordi alle bør få velge hva de skal gjøre på fritiden»

For noen var fritid tiden man kunne bestemme over selv. Det er viktig å få leke hva man vil, spille hva man vil og velge hvilken sport man vil gå på.

«jeg ønsker meg en JA – dag, Der alle foreldre sier ja så lenge ikke bruke masse penger eller tull og tøys»

Barna ønsket nabolag der det var trygt å gå hjem fra en aktivitet om kvelden eller de slapp å gå gjennom en park med skumle folk. Noen ønsket flere møteplasser der de kunne være med venner, eller tilgang på aktiviteter som fotballbane, kino, lekeplass og svømmehall.

«Flere møteplasser. Det er ikke kjøpesenter her. Det er bare bibliotek»

Dataspill, game med venner og sosiale medier var viktig for en del barn. Samtidig trakk enkelte frem at det kan være vanskelig å legge fra seg skjerm, da er det fint at voksne sier ifra.

Generelt var ikke egen skjermbruk noe som opptok dem eller dominerte fritiden. Det som imidlertid vekket engasjement, var foreldres skjermbruk (se også familie).

«Sårende. Voksne er mye mer på skjerm, men ser det ikke selv. Sitter og ser på skjermen og sier jeg ikke skal se på skjerm»

Rettferdighet

Barna gav uttrykk for stort samfunnsengasjement. De ønsker at politikere og voksne skal høre mer på barn, og at alle barn skal ha like muligheter. Et stort tema var sosial ulikhet og fattigdom, og ønsket om at alle barn skal ha mat, penger og et trygt hjem. Barna pekte på utfordringer som mobbing og rasisme, og at alle barn skal bli behandlet bra. Også her kom ønske om forbedringer i skolen, som mindre lekser, mindre mobbing, mer fri og morsommere læring.

«Vi ville ha bestemt at politikerne skulle hørt mer på barn i politikken»

«Rasisme mot barn, mobbing. Jeg tenker vi har kommet så langt at vi burde ikke oppleve det»

«Vi ville gjort sånn at alle barn får et hjem og noe å spise»

Stem med føttene

Vi avsluttet skolebesøkene med aktiviteten «Stem med føttene». Her ble eleven bedt å om å velge det området de synes var viktigst, familie, skole eller fritid.

«Familie betyr alt»

Familie var det klart viktigste, og spesielt for de yngste barna. Barna pekte på at uten familie ville de jo ikke levd og at familie gjorde alt annet mulig. På grunn av familie kunne de også gå på skole og ha det trygt på fritiden. Hos de litt eldre barna fikk også fritid og skole mer plass.

«Når vi har det bra i familien, kan vi også ha det bra på skolen og på fritiden»